

**R. P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère <1543-1623>

Mogvntiæ, 1617

Cap. 13. De causis excusantibus à recitatione horarum canonicarum,

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78477](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78477)

completorium ante prandium reciter, quia id nō est in more positum. Quae de re plenius Suarez in memorato cap. 27. numero 7. 8. & 9.

Aduerte autem ex Nau. de oratione cap. 4. n. 74. & 75. nō esse ita per consuetudinem abrogatum ius commune de recitando statim diei partibus horas canonicas; quin liceat priuatum recitantibus illud seruare; ita ut minime peccet quis, si pro sua tantum deuotione, dicat nocturnum officium de nocte, laudes matutinas in aurora, primā in fine primae partis diei artificialis, seu spatij in quo sol est super nostrum horizon-tem, distincti in duodecim partes, tertiam in fine tertiae partis, sextam in fine sextae, nonam in fine nonae, vespere appetente solis occasu: & completorium in noctis crepusculo. Quae determinatio temporis, ut ex Angelo & Sylu. idem habet in seq. num. 76. non est praesens accipienda: sed cum latitudine, quā extendatur ad vnā mediā horam antecedentem, & ad vnā mediam sequentem, ut ipsemet num. 77. probabiliter iudicat, quam quod Angelus & Sylu. significant, dicentes matutinū dicendum mediā nocte, posse dici in aurora ratione talis latitudinis. Ratio vero est, quod tanta sit distantia inter mediā noctem & auroram, ut irrationabile sit reputare factum in vna, quod fit in alia.

Aduerte 2. ex eod. Nau. in praeced. n. 64. post dictas vespere matutinas preces diei sequentis, licitum esse, ut diebus ieiunij, facere collationem, sicut alijs diebus sumere cenam: idque non impedire quominus in eodem sequenti die possit dici Missae sacrum.

Auerte denique pro nonnulla clariore intelligentia antecedentium, differentiā esse (quod idem quoque Nauarr. notat in seq. num. 78.) inter lapsum horae debitae, & diei debiti ad recitandum: quod etiam si hora labatur, duret nihilominus obligatio recitandi; neque lapsus illius, peccatum mortale pariat in recitante priuato: lapsu vero die ultra mediā noctem, obligatio recitandi expiret & peccatum mortale committatur transgressione praeccepti Ecclesiast. Videri potest Suar. in eodem cap. 27. numero 5. & 6. Dixi autem in recitante priuato, quia ex eodem Nauarr. ibid. expirante hora recitandi publice, expirat obligatio taliter recitandi. Vnde fit, ut eidem obligationi minime satisfaciant, qui publice matutinas horas, aut primam, tertiam, vel sextam recitant post meridiem; quas in choro ante meridiem dicere tenebantur, tam communi iure, quam generali consuetudine, recepta in sua Ecclesia.

CAP. XIII.

De causis excusantibus à recitatione horarum canonicarum.

SVMMARIVM.

- 181 Infirmis excusans à recitatione horarum canonicarum debet esse grauis.
- 182 Quid sit faciendum cum de tali grauitate dubitatur: & quod is qui non potest recitare, non teneatur audire alium recitantem.
- 183 Ad quid teneatur qui recitare potest paruum officij, sed non totum: & quantum teneatur sibi adhibere socium.
- 184 An qui impeditur horas canonicas recitare, teneatur prout potest per alias preces supplere.
- 185 De cecitate, quatenus excuset à recitatione horarum canonicarum.
- 186 De dispensatione excusante ab eadem recitatione.
- 187 De occupatione excusante à recitatione horarum canonicarum.
- 188 De excusatione eorum qui in choro vacat ministerijs alijs, à recitatione horarum canonicarum.
- 189 De excusatione non habentis Breuiarium.
- 190 De peccato illius, qui beneficium Ecclesiasticum aut sacrum ordinem suscipit, nesciens recitare Breuiarium.
- 191 Monita quadam pro praxi quorundam de obligatione recitandi horas canonicas.
- 192 Aetas puerilis non excusat ab eadem recitatione: quodque Episcopus non possit ob tale impedimentum ab illa dispensare.
- 193 Ne vacatio in studijs excusat ab eadem recitatione.
- 194 Aliquot moriua recitandi cum debita pietate horas canonicas.

Tales causae sunt variae: quas Nauarr. in Enchir. capit. 25. num. 100. ad quinq; reuocat: quarum quatuor Beneficario, cum ceteris qui ad eandem recitationem tenentur, sunt communes; & vna est illius propria.

Primaigitur communis, est infirmitas corporis: de qua inter ceteros late Nauarr. ipse in tractat. De oratione, capite II. vbi num. 1. ab omnibus admissam docet, per illud in cap. Clericus victum, dist. 5. Clericus qui absq; corpufculi sui inaequalitate vigilijs deest, stipendijs priuatus excommunicatur.

QVARI AVTEM POTEST PRIMO. An quilibet aegritudo talem excusationem praebet. Ad quod idem num. 2. respondet negatiue. Addens secundum Hostiensem & Innoc. ac ceteros Canonistas ad cap. 1. De celebr. Missarum, eam tantum infirmitatem excusare, ob quam aegrotanti horarum canonicarum pronuntiatio directe aut indirecte noceret notabiliter. Ratio vero ea est, quā Sotus tangit in lib. 10. De iust. & iure quaest. 5. art. 2. quod obligatio recitandi horos canonicas sit arduissima, prout patet ex cap. Dolentes, De celebr. Missarum, descendatque à iure diuino. Vnde fit, ut non nisi ex graui causa, quicquam eorum cui imposita est, debeat ab ea liber ceteri: & per consequens nec excusari ex alia infirmitate, quam quae notabiliter nocet. Hincque infert Nauarrus ibidem, fieri posse ut ob infirmitatem excusetur quis ab obligatione recitandi horas canonicas in choro, qui non excusetur ab obligatione recitandi domi: ut ille, qui quamuis alias bene valeat: sic tamen laborat ex pedibus, ut ad Ecclesiam ire nequeat. Infert item in seq. num. 3. & 4. non excusari ab eadem obligatione aegrotum, cuius morbus, ut febris tertiana vel quartana, statim horis recurrit: ita ut ipse ante vel post eandem possit absq; notabili nocimento, officium suum recitare. Inferri pariter potest nec excusari eum, cuius morbus talis est, ut ipsum non impediat quominus ordinarias actiones capitis & linguae exercere possit, & cum amicis negotia prophana tractare, in quibus tantum est difficultatis, quantum in ipsa hora um canonicarum recitatione.

QVARI SECVNDO POTEST. Quid sit faciendum cum dubitatur. An infirmitas grauis sit, necne. Ad quod respondetur consulendum esse Medicum, prout tangit Sylu. in verbo Hora quaest. 4. dicto 1. ipsiusque iudicio de morbi grauitate esse standum: dummodo, ut Nauarr. in sequenti cap. 21. numero 16. sit vir prudens ac timens Deum Ecclesiaeque praecipit multū deferens: praesertim cum ex cap. Contraria, De consecrat. dist. 5. contraria sint diuinae conditioni praeccepta Medicinae, quae a ieiunijs reuocant, iucubare non solum, &c.

Quod autem Sotus in eodem art. 3. conueniens quidem posse quem propria autoritate horas canonicas omittere, cum manifestum fuerit infirmitate ipsius parere legitimum recitandi impedimentum; negat tamen in dubio consilium & iudicium medici sufficere, sed adhuc requiri Superioris indulgentiam: Nauarr. ibidem rejicit ex eo, quod nulli libere sit consuetudo, exceptis ad summum Religiosis, ut super eo licentia petatur. Adde quod Medicorum sit, ut de salubribus & insalubribus cibis iudicare: ita & de morborum grauitate & leuitate. Atque adeo sicut standum est illorum iudicio, dicentium cibum aliquem noxium esse: sic etiam dicentium morbum aliquem esse grauem: praesertim cum homines non habeant aliam regulam, qua possint in eiusmodi dubio gubernari. Quod si ipse quoque Medicus de grauitate morbi dubitaret, aut certam fidem non faceret tanquam minus peritus, aut quod videretur non satis timoratae conscientiae: locus esset sententiae Soti, quā ad relaxationem propositae obligationis requirit auctoritatem Superioris: cuius est, non autem Medici, illam facere. Idem quoque notat Azor in primo par. Moral. Instit. lib. 10. cap. 13. qu. 1. & plenius Suarez in citato lib. 4. cap. 28. n. 20. & 21.

QVARI TERTIO POTEST. An is qui ratione morbi nequit officium diuinum recitare, teneatur illud audire alio recitante. Ad quod cum Innocent. & Panorm. Syluest. verbo Hora quaest. 4. dicto 2. & Nauarr. De oratione cap. 11. num. 7. respondent negatiue: & respondendum esse constanter tenere Doctores notat Azor in seq. quaest. 2. Ratio vero est, quam ex Paludano habet Nauarrus, quia Clericis, qui obligan-

obligan-

obligatur ad recitandas horas canonicas, præcipitur quidem ut eas pronuncient, non tamen ut eas ab alijs recitatas addant: nisi quando ipsi recitant cum alijs: quia tunc tenentur audire partem ab alijs recitatas, sicut & recitare suam. Doctrinam hanc sequens Suarez in eod. cap. 28. n. 11. addit in sequentibus, quia opus recitandi horas canonicas est personale, eum qui iustam habet excusationem non recitandi, minime tenet substituire alium qui suo nomine recitet: siq; substituat, erit quidem bonum opus, sed non erit adimpletio præcepti de recitando.

QVÆRI QVARTO POTEST. An obligatus ad recitandas horas canonicas, qui non potest totas recitare, teneatur dicere illarum partem, quam potest. Pro cuius quæstionis vtraque parte, Nauar. ibidem numero 9. & aliquot sequentibus rationes habet; & post ipsum Azor loco cit. n. 4. & 5. Resolutio autem eorum est, quod si infirmus ad recitandas horas canonicas obligatus, possit maiore talis sui pñsi partem persolvere; non excusetur ab illius recitatione: vt si sciat memoriter psalmos laudum, aut alterius horæ, & nesciat antiphonas, vel hymnos, aut orationes. Secus vero, si possit minorem tantum partem. Pro quo facit, quod ad satisfaciendum præcepto oporteat implere totum quod præcipitur, aut idem, maiorem illius partem. Quare qui minorem tantum partem potest implere, censendus est non posse præcepto satisfacere: atque adeo per impotentiam excusari simpliciter ab illius obligatione, tanquam eâ, cui nequit satisfacere. Etenim sicut dici iure non potest, primam vel tertiam, *exempli gratia*, recitasse, qui illius vnum tantum psalmum recitauerit: ita nec dici iure potest præcepto de ea recitanda satisfecisse, qui vnicum illum psalmum recitauerit: adeo vt nihil amplius recitare valens merito censetur laborare impotentia satisfaciendi tali obligationi. Facit præterea ratio, quam præter alias habet Nauar. numero 16. quod ad intelligendum quam partem implere teneatur is qui totum illud quod præcipitur implere non potest, attendenda sit intentio præcipientis. Probabile vero non sit, intentionis esse Ecclesie, vt qui non potest vnam ex horis canonicis totam recitare, teneatur quamcumque modicam, quam potest partem recitare: sed tantummodo eam in qua militet eadem ratio, quæ in toto: vt censetur militare in ea quæ arbitrio prudentis *cui id statuendum relinquitur*, maior pars illius esse iudicatur.

Quam quidem sententiam discutit Suarez consequenter vsque ad numerum 29. ac tandem fatetur eam procedere, si comparatio fiat vniuscuiusque horæ ex canonicis, cum partibus ex quibus ipsa constat: quia vnaquæque hora præcipitur, vt est quedam actio perfecta, qua non maiore saltem ex parte impleri oporteat ad satisfaciendum præcepto obliganti ad illam. Sin autem comparatio fiat earundem horarum, cum oratione illa cuius sunt partes eam constituentes, tanquam obiectam adæquatam vni præcepti, quod datur ab Ecclesia de illius recitatione, secus esse sentiendum: ita vt qui potest totum integrum officium aliquo die recitare, non excusetur eo ipso à recitatione earum horarum, quas nihilominus commode recitare potest: vt si infirmitas qua detinetur facile patiat, vt aliquas ex horis breuioribus recitet. Ratio est, quia præceptum recitandi officium diuinum sic datur est, vt non tantum eo communiter, sed etiam speciatim de singulis horis impositum sit. Quamquam vt idem monet; vbi aperte confiterit de impedimento recitandi totum: & de aliqua, aut aliquibus earundem horarum dubitetur, non est scrupulosius agendum in definienda excusatione ab eorum recitatione: cum id sit nimis onerosum, & præter communem agendi consuetudinem.

QVÆRI POTEST QVINTO. An qui solus quidem ex infirmitate nequit horas canonicas recitare, sed potest cum socio, teneatur hunc sibi adhibere. Ad quod cum Nauar. in præced. num. 13. Azor in sequentibus quæst. 6. & Suarez in eodem cap. 28. n. 13. respondent teneri, si commode potest habere talem socium; nempe quia is se offert, vel cum conducere potest, habens sufficientes ad id Ecclesiasticos redditus, vel patrimonium, ad cuius titulum ordinatus est: alias vero non teneri, etiamsi consulendum ei est, vt sibi ad tantum opus, socium quoad potest procuret ex eodem Nauar. ibid. in fine num. 14.

QVÆRI POTEST SEXTO. An qui ob aliquod iustum impedimentum horas canonicas recitare non possunt, teneantur aliquid aliud quod possunt, vt officium paruum Beate Virginis, vel Rosarium, dicere; vel aliud bonum opus facere. Ad quod Azor in l. 4. quæst. 8. & Suarez in citato cap. n. 29. negatiue respondent cum Sylu. in verbo Hora qu. 4. dicto 35. & Nauarro in cit. n. 19. quia nullum ius profecti potest obligans eum qui per se nequit horas canonicas recitare, vt vel recitet per alium, vel in compensationem largiatur elemosynam, vel quid aliud simile faciat; nisi quod ultra quam laici, teneatur iure diuino dicere preces aliquas indeterminatas, seu relictas determinationi Superiorum, aut viri prudentis arbitrio.

QVÆRI POTEST VLTIMO. An cæcus excusetur à recitatione horarum canonicarum. De qua re Suarez in præced. num. 14. authores refert in vtramq; partem: tenetque quod ex antedictis est consequens: ipsum obligari dicere quæ scit memoriter, cum fuerit maior pars horæ: & in recitando adhibere sibi socium, quando eorum potest. Cum enim cæcitas hac ex parte non adferat impossibilitatem recitandi; nec adferat excusationem à recitatione: vt nec excusaret alia ægrotudo, quæ tecum pateretur eandem officij recitationem. Quod vero cæcitas non excuset absentiam à choro, in eo qui obligatur adesse, vt nec surditas: idem consequenter docet num. 15. 16. & 17. Obiter his adde ex Nauar. in citato cap. 11. num. 23. quod cæcus consiliarius facturus videatur, si recitet omnes partes quas potest propriij officij diei, quam totum officium alterius diei, quod forte potest memoriter totum dicere; vt possunt aliqui totum officium maius Beate Mariæ, aut officium commune Sanctorum paucis excerptis.

Sequitur resque cause.

Secunda causa excusans à recitatione horarum canonicarum est dispensatio: quam dare, est Papa, qui de plenitudine potestatis, supra ius dispensare potest: cap. Proposuit, De concessione præbendæ: non autem Episcopi, nisi ex Papæ commissione; quia contra vniuersalis Ecclesie statuta, nec Episcopi nec Legati dispensant, exceptis casibus iure ipso communi permixti, aut consuetudine legitime præscripta concessis. Ratio est, quia lex Superioris per inferiorem tolli non potest ex Clemen. Ne Romani, De electione sub initium. Quæ doctrina est Nauarri in cit. cap. 11. num. 24. & aliquot sequentibus; & quam vt communem amplectuntur locis citatis Azor quæst. 11. & 12. ac Suarez n. 37. & sequentibus, latius eam persequens. Sufficiet autem pro praxi notasse Episcopos non posse dispensare proprie in præcepto recitandi horas canonicas: posse tamè improprie: seu, quod idem est, quando subditis ipsius Beneficiariis, aut iniuncti maiori ordine dubius est, sufficienter sit causa quam habet non recitandi, posse rationabiliter Ecclesiasticum præceptum interpretando, licentiam ei dare omittendi recitationem, perinde ac dat laborandi in die festo: aut non ieiunandi in die ieiunij, & sic de similibus.

Nota sit item, de Prælati Religiosorum, qui ad recitationem horarum canonicarum tenentur tantum ratione professionis religiose, dubitationem esse, An illi possint cum his dispensare in eadem recitatione. Quam dubitationem Suarez ibid. numero vltimo tractat quidem pluribus: sed totam resolutionem censet consistere in hoc, quod vnaquæque religio in tali re seruare debeat suam consuetudinem, si quæ sit immemorialis, atq; vt solummodo priuilegijs suis: quæ multa concedi solent Prælati religionum ad commoditatem sui regiminis.

Tertia causa (de qua alijs citatis Nauarri in eodem cap. 11. num. 34. cum eoque recentiores, vt Aragonius & Gregorius à Valent. 2. ille qu. 83. art. 12. conclus. vltima, & hic disput. 6. quæst. 2. pun. 10. vtriu. Circa septimum: itemque locis citatis Azor & Suarez: ille quæst. 13. & hic numer. 32. & quatuor sequentibus) est grauis aliqua occupatio repente superueniens, quæ prætermitti, aut in aliud tempus differri non potest sine scandalo aut peccato: vt v. g. si opus esset populum aut exercitum tumultuantem sedare: vel necessitas vrgeret habendi concionem, quæ absque magna populi offensione omitti non posset: vel deberet quis eo die

in publico aliorum concursu, prælectionem habere, aut aliam quam conclusionem. Et ad id debite, & cum dignitate fieri, plurimum interesset reipub. vel ipsiusmet priuatae personae: neq; studium ad id necessarium pateretur se. Et horarum canonicarum recitationem. Quod si præuisa, nec repentina esset occupatio; anticipare oporteret recitationem potius, quam differre, quia sic minus periculum erit non recitandi.

Aduerte pro praxi nonnulla quæ Suarez habet. Primum est, Obligatum ad recitationem horarum canonicarum non posse suscipere voluntarie officium, cuius executio ordinarie impediatur eandem recitationem; quia volendo illud, censetur hanc nolle; quod illicitum est, nisi interueniat Papa dispensatio, aut urgeat necessitas aperta vitandi aliquod graue incommodum prudentis estimatione: quia ius humanum non censetur obligare cum grauiamine exorbitante à recta ratione; adeo ut talis iuris præceptum, ad sui obseruationem non modo non obliget cum anima; sed cum corporis aut rerum externarum detrimento notabili. Secundum est, Cum quisque debeat diligere proximum sicut seipsum: ob quæ in omni moda sua potest quis licite omittere recitationem horarum canonicarum, posse & ob similia proximi. Tertium est, Quando occupatio non est pro toto die, is qui neglexerit occupationem præuenire recitando, si cum adest occupatio penitet ipsum tunc negligentia, excusabitur tanquam impotens ad implendum recitandi præceptum.

188.

Porro ad hanc causam referri potest (quod ex D. Anton. sententia communiter recepta, habet Nauarr. in seq. num. 36. occupatio querendi psalmos, antiphonas, aut libros necessarios transferendi ab vna parte in aliam: aut peragendi aliquid aliud choro necessarium: ut querendi prunas ad thurificandum, ac thurificandi tempore Magnificat & Benedictus, aut pulsandi organa: quod enim illis sic occupatis chorus interea recitat aut cantat, ad se nec dictum, nec auditum non supplet, non videntur peccare; eo quod chorus, cuius ministerio seruiunt, tam suo, quam aliorum ministrantium nomine recitat aut cantat. Quæ tamen excusatio, ut Nauarr. addit, locum habet tantummodo cum talia agens, non est in culpa eorum tunc in aliquo talium occupari possit, ut quia debuit prius illa præparare & neglexit: quæ negligentia non debet illi prodesse.

189.

Quarta causa est, defectus Breuiarij, aut alterius rei ad recitandum necessariae, & ideo tollentis facultatem recitandi: cum ad impossibile nemo obligetur: ex regula In possibile: ff. De reg. iuris & ex regula Nemo, eodem titulo in 6. Id quod procedit, ut expressit Nauarrus in Enchir. cap. 25. num. 101. & plenius declarat Suarez in eodem cap. 28. num. 7. 8. & 9. Sive defectus contingat alicui sua culpa: ut quia Breuiarium non comparauit sibi prout potuit: aut illud abiecit malitiose, dummodo tamen ipsum serio ponereat talis culpa. Sive absque sua culpa: ut quia per obliuionem domi reliquit Breuiarium ipsum, cum peregre proficisceretur, vel illud perdidit iter faciendo, nec potest aliud recuperare. Id quod ipse Suarez in eod. cap. 28. num. 10. contra Sotum sic accipiendum esse ostendit, ut caris Breuiario, si posset aliquas, aut aliquam horam pro maiori parte memoriter recitare, aut comoditate habere socij, cum quo sufficienter recitet, non excusari per defectum Breuiarij: quia debet quantum potest obligationi suæ satisfacere: præsertim cum præceptum illam inducens, non sit de recitando ex Breuiario, sed simpliciter de recitando. Et ita supra diximus cæcum, qui Breuiario uti nequit, tali obligationi teneri in quantum potest satisfacere, recitando memoriter, siue per se solum, siue cum alio.

190.

His congruenter Nauarrus De orat. capit. II. numero 38. & 39. docet: eum qui nullatenus scit recitare Breuiarium, & nihilominus accipit beneficium Ecclesiasticum vel ordinem sacrum: peccare quidem tanquam suscipientem officium quo indignus est, & cuius obligationem implere non potest per infirmitatem quam nequit expellere, antequam deficiat in debito munere: attamen excusari interea à peccato nouo, quo adusque didicerit: dummodo quamprimum potest discere non negligat: simulque id impleat, ad quod iuxta Nauarrum in eodem cap. II. numero 19. est iure diuino obligatus; nempe ad aliquas preces inde terminatas,

quæ ad supplendum defectum recitationis sufficienter viri prudentis iudicio. Ad quod Nauarr. ipse pertinere iudicat, ut tot ei præscribantur recitanda vel iteranda (Pater & Aue, ut in Rosario) quot sufficienter ad implendum tempus quod ponetur in horis ipsis canonicis recitandis. Ratio esse potest, quod cum illa his subrogentur, consentaneum sit eis adæquari.

Bene monet autem Azor in eod. cap. 13. quæst. 18. à peccato in quod dictum est incurrere eum, qui beneficium Ecclesiasticum, aut sacrum ordinem accipit, non valens recitare Breuiarium, non procedere in eo qui bona fide putat se post eam acceptiorem statim habiturum codicem pretio emptum, vel commodato acceptum, vel donatum ab aliquo, simulque bona fide credat se recitaturum oportuno tempore; quia commode poterit sibi adhibere socium à quo dirigatur & iuuetur.

Quintam causam, quæ est propria Beneficij (tractanda in sequente libro 30. capite 4.) Nauarr. habet in Enchir. cap. 25. numero 103. & 104. Ea autem consistit in conditionibus ab eodem ibidem expositis: nempe ut quis non alia ratione, quam beneficij, teneatur ad horas canonicas, & pullos ipse beneficij fructus capiat; siue per se siue per alium; neque opere possit, neque postea capturus sit. Suarez sub latium memorati cap. sextam causam addit obliuionem: sed ea generalis est in omni præcepto, cuius transgressionem efficit inuoluntariam, tanquam eam quæ non uenit in mentem.

Monita quadam pro praxi quotidiana de recitatione horarum canonicarum.

Primum est, ex Nauarr. De oratione cap. 11. numero 22. Expectantes beneficia Ecclesiastica, antequam ei accipiant debere sibi parare Breuiaria, & notitiam ex eis dicendi horas canonicas: ne accipiendo peccent iuxta antedicta num. 190. atque possint post accepta suo muneri recitandi statim satisfacere.

Secundum est ex Azorio in cit. cap. 13. quæst. 17. Cum ad subdiaconatum quis promotus, eundem teneri tantum recitare diuinum officium eiusdem diei, ab ea parte, quæ conuenit horæ in qua promotus est, ut si tunc sit tempus in quo solet in Ecclesia recitari sexta (& sic de nona aut vesperis) ab ea incipiat, omittis si velis præcedentibus horis, quas clapo debito recitandi tempore, non tenentur supplere, quasi easdem omiserit obligatus ad recitationem illarum.

Tertium est: atatem teneram non excusare à recitatione Breuiarij. Primum enim falsum est communique sententiæ aduersatur, ut post Nauarrum in seq. numero 24. Azor notat in preced. quæst. 12. quod Episcopus indulgens pæro septimum annum egresso, ut simplex beneficium habeat, simul etiam indulget super horis canonicis; ut loco earum preces aliquas recitet. Etenim in contrarium est, quod ex Concilio. vid. sess. 23. cap. 6. de reform. nullus licet capax beneficij Ecclesiastici, nisi prima tonsura initiatus aut in minoribus ordinibus constitutus (& ideo minimum siens lege, e. quod ad primam tonsuram requiritur ex eodem Concilio in preced. cap. 4.) decimum quartum annum attigerit: quæ ætas latis est robusta ad legendas horas canonicas. Deinde Episcopus in requisitis iure communi ad obtinenda beneficia, quæ sunt ætatis maturitas, grauitas morum, & literarum scientia ex cap. Cum in cunctis, De electione, dispensare non potest: sicut nec in alijs quæ sunt de eodem iure nisi id ipsum ius, aut rationabilis consuetudo præscripta id permittat: quod quidem minime contingit in re proposita.

Maior autem difficultas est, An si Papa volens relaxare iuris rigorem; puero ante debitam ætatem conferat Ecclesiasticum beneficium, censendum sit simul relaxare obligationem dicendi horas canonicas. Eam late tractat Suarez in cit. capite 28. numero 37. & duobus sequentibus. Solutio autem continetur distinctione, quam Azor habet loco citato: quæ est. Si Papa beneficium conferat ei quem scit per ætatem non posse horas canonicas recitare, vel nescire legere; censeferi debet cum eo in eadem recitatione dispensare; ne videatur animam illaqueasse beneficio suo. Si vero conferat ei quem putat esse eæ ætate in qua & sciat legere, & possit horas canonicas recitare, dispensans cum eo in ætate, non est

censen-

conferendus consequenter in horarum recitatione dispensare; quoniam hæc sunt duo privilegia distincta, circa duas distinctas leges imponentes duas distinctas obligationes: neque eo ipso, quod quis soluitur ab vna lege, aut ab vno vinculo, soluitur ab altero; quoniam plus est solui a liquem à duabus legibus & duobus vinculis: quam solui ab vna lege & vno vinculo. Quate taliter dispensatus debet dare operam & diligentiam adhibere ad quamprimum discedendam rationem horas canonicas recitandi, iuxta obligationem quam ad id habet: nisi adhuc à Summo Pontifice obtineat dispensationem in lege illam imponente.

193. Quartum est, de quo *Nauar. in eodem cap. 11. num. 32. & 33.* Beneficiarios ratione tantum beneficii sui obligatos ad recitationem horarum canonicarum, non liberari e obligatione quod studeant cõstituto Vicario qui eidem beneficio deseruiat: aut quod peregrinationem suscipiant ad sancta loca, cõstituto similiter Vicario. Tum quia ista est communis sententia, vt post eundem *Nauar.* notat etiam *Azor* in citato cap. 13. quæst. 13. & 14. Tum quia onus recitandi horas canonicas personale esse, seu ad quod electa sit *personæ industria*, satis indicare videntur verba sub initium *Clemæ. 1. De celebr. Missarum*, quibus dicitur, de iis quibus incumbit onus de quo agimus: dum offerre Deo sacrificium laudis, fructum laborum suorum, in puritate conscientie & animi deuotione debent horas canonicas dicere seu psallere, &c. Beneficiarij ergo, quibus id ipsum onus imponitur, debent illud per se ipsos sustinere. Eandem doctrinam habet *Suarez* in citato cap. 26. num. 12. Quod si opponas à nonnullis contrarium teneri, & in disputatione posse defendi: respondet *Nauar.* non ideo tamen illud esse consulendum: cum ei communis praxis repugnet, bonæ rationi innixa.

194. Quintum est, multa esse, quæ in nobis promouere debeant studium rite & cum debita pietate recitandi horas canonicas. Ac primum, quod auctorem habeant Spiritum sanctum, cuius afflatu (2. Petri 1. in fine) locuti sunt Sancti Dei homines: ex quorum Sanctorum tam veteris quam noui Testamenti dictis, illæ desumptæ sunt; adeo vt verba earum sacra profere, sit loqui sermone factorum varum, Apostolorum, Angelorum, ac etiam Dei ipsius.

Secundo, quod consent verbis sine erroris periculo explicantibus: tum quæ spectant ad fidei nostræ sublimissimam, Sanctissimam Trinitatis, & Incarnationis Dominicæ mysteria: tum quæ ad rectam morum informationem, eternæque salutis consecutionem: tum quæ ad actus quos erga Deum exercere debemus: adorationis, laudationis, obsecrationis, gratiarum actionis, oblationis, cum eo ordine & decore, quod necesse est nos cum infinita illa maiestate agentes, seruare; vt acceptum sit ei nostram obsequium, ac petitiones nostras exaudiat. Nam cum nos tanquam rustici non allueti moribus aulae cœlestis, quid o-mnis sicut oportet nesciamus; factum est infinita Dei bonitate & misericordia erga nos, vt haberemus precationum formulas dictatas à Spiritu sancto, qui omnia scrutatur, etiam profunda Dei; ex prioribus ad *Corinth. cap. 2.* & id eo optime nouit; quid & quomodo proponendum sit Deo, vt scilicet possit. Ex qua dictatione, non autem ex doctrina recitantis, pendet vis ipsarum precationum: quia scilicet Deus in eis suum quodammodo stylum agnoscit, ad illumque afficitur: sicut faceret Princeps ad libellum supplicem eleganter & apposite conscriptum, sibi à rustico oblatum.

Tertio, quod in istiusmodi recitatione fungamur munere oratoris & legati ab Ecclesia constituti, vt communem causam agamus apud Deum; non solum hominum, sed quodammodo etiam rerum ratione carentium, apud infinitam Dei maiestatem, perennem earum fontem: vt cum illæ per se gratias ei agere nequeant, agant per nos quibus seruiunt. Fungimur autem coram tota cœlesti curia iuxta illud *Psal. 137.* In conspectu Angelorum psallam tibi Deus meus.] ideoque nunc induendo personam totius Ecclesie, nunc Angeli, nunc sancti alicuius viri, interdum etiam Dei iuxta verborum quæ recitantur sensum. Quanta igitur est diuinæ erga nos misericordie dignatio,

vt non abnuat nos pro huius mundi salute imploranda admittere ad suum colloquium, & iuram laudum celebrationem. Quod à nobis quanti faciendum sit argumento est: quod vel ab ipsa beata Virgine, sancta Ecclesia quid simile loco magni beneficii precetur dicendo: Dignare me laudare te virgo sacra.

Quarto, quod in cap. Dolentes, De celebrat. Missarum districte nobis in virtute sancte obediencie præcipiatur vt diuinum officium nocturnū panter & diurnum, quantum Deus dederit studiose recitemus pariter & deuote. Postremo, quod male in debiteque recitans horas canonicas, Deum fraudet debita gloria, Sanctos voluptate, & detentos in p̄trogatio priuet leuamento, & seipsum merito, donisque cœlestibus: nec tales preces impetrent à diuina maiestate publicis necessitatibus remedium: sicque fit vt Ecclesia non assequatur illud propter quod Ecclesiastici sunt in ea constituti: nempe, vt gratias Deo referant de perpetuis beneficiis quæ quotidie toti cœtui fidelium confert, illiusque in his iram propter peccata accensam, precibus mitiget.

In quem finem certos habent reditus ad sustentandam vitam: vt scilicet ab omni alia cura expediti toto animo, atque viribus totis munus sibi demandatum exequantur. In quo qui segnes sunt, præter iniquitatem quam exercent capiendo stipendium, pro exhibitione obsequij, quod infideliter & sine fructu præstant: Deum quem populo deberent conciliare, prouocant ad indignationem. Illa enim verba quæ Dominus *Matth. 15.* ex *Isaia* citat, sunt indignantis. Populus hic labijs me honorat: cor autem eorum longe est à me. Itemque illa *Amos 5.* Aufer à me tumulum carminum tuorum, & cantus lyræ tuæ non audiam. In memoriam igitur sæpe retocandum est illud *Ieremias cap. 48.* Maledictus qui facit opus Dei fraudulenter.] Et certe cum fideles tanquam Ecclesie Catholicae membra, ordinarie optent eiusdem Ecclesie precibus & meritis adiuuari: valde nequiter illi agunt, qui in tanta ac tam multiplici illorum calamitate & afflictione, preces quas Ecclesia ipsa pro iisdem membris suis fundendas iniungit, reddunt infra quos & diuinæ iræ prouocatiuas. Meminisse quoque oportet, quod male recitantes offendant cœlestem Ierusalem, quæ est mater nostra: dum tam male exequuntur in terris, cum qui ad ipsius imitationem institutus est cultus exhibendus Deo: cui millia millium ministrant, & decies centies centena millia assistunt, *Daniel 7.* cum magna illa turba, quam dinumerare nemo potest ex omnibus gentibus & tribus stantes ante thronum ex *Apoc. cap. 7.*

CAPVT XIV.

De blasphemia laudi Dei contraria.

SUMMARIUM.

- 195 Quid sit blasphemia, tum vniuersæ, tum particulariter sumpta: quæ ratione specialiter sumpta comprehendat pralam in Sanctos, & de prauo affectu ex quo prouenit.
- 196 Quinque diuisiones blasphemie.
- 197 Blasphemia peccatum est suo genere mortale, à quo excusatur inconsideratio.
- 198 An paruitas materia similiter excuset.
- 199 Blasphemia peccatum suo genere mortale grauissimum.
- 200 Quædam notanda quæ à Confessario possunt Penitenti inculari, de blasphemia se accusanti.
- 201 Ratio confitendi de peccato blasphemia.
- 202 Quæ pena contra blasphemos constituta sint iure canonico, & quæ civili: quodque tam in hac quam in futura vitæ puniantur.
- 203 De maledictione creaturarum, quando sit peccatum mortale, & quando solummodo veniale.

DE blasphemia in iure canonico habetur cap. secundum De maledicis. Quæ generaliter ad eam pertinent *D. Thomas* persequitur 2. 2. quæst. 13. & cum eo, tum interpretes ipsius tum etiã Summularij in verbo blasphemia, ac plerique alij, inter quos